

УМОВИ АКТИВІЗАЦІЇ ПРОФЕСІЙНО-ОСОБИСТІСНОГО САМОВДОСКОНАЛЕННЯ ВИКЛАДАЧІВ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ У ВИЩІЙ МЕДИЧНІЙ ШКОЛІ

У статті розглядається проблема професійно-особистісного самовдосконалення викладачів фізичного виховання у вищій медичній школі. Визначені поняття саморозвитку, самовиховання та самоосвіти педагога. Розглянуто значення сучасних педагогічних технологій фізичного виховання, здоров'язбереження та фізичної рекреації у професійній діяльності майбутнього лікаря. Обґрунтовано значення розвитку творчого потенціалу та підвищення рівня педагогічної культури у процесі самовдосконалення викладача вищої школи. Визначено умови активізації професійно-особистісного зростання викладачів фізичного виховання.

Ключові слова: професійно-особистісне самовдосконалення, викладач, фізичне виховання, здоров'язбереження, фізична рекреація, майбутні лікарі.

Постановка проблеми у загальному вигляді... На шляху до реалізації основних завдань сучасної освіти в Україні нагальним постає питання удосконалення кваліфікації педагогічних кадрів. Важливе місце у даному аспекті посідає здатність педагога до професійно-особистісного самовдосконалення: саморозвитку, самовиховання та самоосвіти. Сучасний педагог повинен знаходитися у безперервному процесі творчого пошуку, прагнути оволодіти сучасними педагогічними технологіями, розвиватись як особистість та як професіонал. Особливої уваги заслуговує професійно-особистісне зростання викладача фізичного виховання у вищій медичній школі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми... Аналіз літературних джерел у рамках дослідження показав, що проблему професійно-особистісного самовдосконалення педагога досліджували такі вітчизняні та зарубіжні науковці як Г. Артемчук, Н. Бухлова, В. Вітюк, С. Гончаренко, І. Дереза, Л. Коробка, А. Маркова, Н. Мирончук, В. Попович, Г. Січкаренко, Г. Топчій, В. Фокіна та ін. Проте питання професійно-особистісного зростання викладача фізичного виховання, зокрема у вищій медичній школі, досліджене недостатньо.

Формулювання цілей статті... Мета даної статті полягала у визначенні умов активізації професійно-особистісного самовдосконалення викладачів фізичного виховання у вищій медичній школі.

Виклад основного матеріалу дослідження... Освіта в Україні стрімко виходить на новий рівень свого розвитку, тому особливої уваги заслуговує підготовка та перепідготовка кваліфікованих освітянських та наукових кадрів. Професія педагога передбачає постійний процес вдосконалення своїх особистісних та професійних якостей, спонукає до безперервної освіти, розвитку творчих здібностей.

Вища медична школа ставить за мету підготовку сучасного високоосвіченого, компетентного та інтелігентного лікаря-практика, здатного на своєму прикладі втілювати принципи ціннісного ставлення до здоров'я, здорового способу життя, володіти сучасними технологіями здоров'язбереження, фізичного виховання, фізичної рекреації, знати методику передачі власних знань та умінь своїм пацієнтам. Особливо це стосується майбутніх сімейних лікарів, які мають безпосереднє відношення до родини.

Із вище зазначеного слідує, що у навчально-виховному процесі медичного вишу на ряду з дисциплінами фахового спрямування чинне місце посідає фізичне виховання майбутніх лікарів. Це свідчить про необхідність особливої підготовки педагогічних кадрів – викладачів фізичного виховання.

Сучасними дослідниками запропоновано та впроваджено низку інноваційних технологій фізичного виховання, фізичної рекреації та здоров'язбереження, які можуть активно використовуватись майбутніми сімейними лікарями у практичній діяльності відповідно вікових, статевих, індивідуальних особливостей пацієнтів та гігієнічних вимог.

Успіх у розв'язанні окресленого завдання значною мірою залежить від знань викладача, практичних навичок володіння сучасними педагогічними технологіями фізичного виховання та здоров'язбереження. Саме усвідомлення викладачем необхідності постійного пошуку, самоосвіти є фундаментальною умовою успішного виконання ним своїх функцій задля організації ефективного навчально-виховного процесу студентів-медиків і якісного результату у підготовці лікаря до застосування ним технологій фізичного виховання, фізичної рекреації та здоров'язбереження.

Однією із головних цінностей людини є здоров'я. Саме цінність здоров'я визначає можливість людини реалізувати свої прагнення, як особисті, так і соціальні. Здоров'я інтегрує у собі такі складові, як духовну, фізичну, психічну (розумову) та соціальну (суспільну). Усі ці складові невід'ємні одна від одної, тісно пов'язані та тільки в сукупності визначають стан здоров'я особистості, тобто це поняття не зводиться тільки до фізичного стану – відсутності хвороби [2].

У процесі формування індивідуальної свідомості цінність феномену здоров'я полягає у тому, що воно є об'єктом інтересів людини та виконує роль орієнтиру в предметній та соціальній дійсності. Здоров'я як цінність індивідуальної свідомості виконує роль цілепокладання практичних відносин стосовно її діяльності та оточуючого середовища.

У наслідку формування суспільної свідомості цінність здоров'я може виступати як ідеальна цінність здорового способу життя [6].

Рівень розвитку культури здоров'я та здорового способу життя обумовлює формування у майбутніх сімейних лікарів системи ціннісних орієнтацій, які знаходяться у певній ієрархічній структурі, що у свою чергу виконує регулюючу функцію у життєдіяльності людини.

Формування ціннісного ставлення до здоров'я студентів-медиків позитивно впливатиме на результати навчально-пізнавальної діяльності, так як майбутні лікарі зобов'язані засвоїти досить великий обсяг інформації. Важливу роль у навчально-виховному процесі підготовки студентів-медиків відіграють заняття з фізичного виховання, які є одним з головних засобів у формуванні цінностей здоров'я та здорового способу життя, зорієнтовані на покращення психофізичного стану студентів та профілактиці гіподинамії.

Основною фізичного здоров'я є фізичне виховання, яке направлене на здоров'язбереження, розвиток і удосконалення фізичних якостей та можливостей людини.

У педагогічному аспекті здоров'язбереження розуміємо як виховний процес, що створює безпечні й комфортні умови життєдіяльності, забезпечує індивідуальний розвиток людини, запобігає стресам, переживанню, надмірній втомі та водночас сприяє збереженню й зміцненню здоров'я [4].

Технології здоров'язбереження, у рамках дослідження, варто розглядати як медико-педагогічний феномен, що ґрунтується на сучасних наукових підходах та передбачає два взаємопов'язані аспекти:

- педагогічний аспект, що вивчає та розробляє методологічну основу навчання здоровому способу життя, спрямовану на вирішення завдань здоров'язбереження кожної особистості та способів організації моделі освітнього процесу, яка у свою чергу гарантує збереження здоров'я усіх суб'єктів навчально-виховного процесу.

- особистісно-зорієнтований аспект, що виступає як інструментарій освітнього процесу, об'єднує педагогічні технології, засновані на: соціальній моделі здоров'я, індивідуалізації навчально-виховного процесу; диференціації студентів-медиків відповідно до психологічних та психофізіологічних особливостей, особистісних потреб та інтересів; створенні сприятливого освітнього середовища; на формуванні в особистості самоохоронної поведінки та навичок, що сприяють збереженню та зміцненню свого здоров'я і здоров'я інших людей [4].

Важливим фактором формування цінностей здоров'я та здорового способу життя є фізична рекреація. Фізична рекреація стала предметом досліджень у вітчизняній науці в середині 60-х років ХХ ст. Її вивчають різні науки: теорія фізичної культури, соціальна психологія, медицина, гігієна, курортологія тощо. Останнім часом деякі науковці наполягають на виокремленні рекреації як самостійної науки про відпочинок та оздоровлення практично здорових людей, зосередженої на дослідженні рекреації.

Рекреація (лат. recreatio – відновлення сил, одужання) – добровільні заняття, пов'язані із задоволенням, відпочинком, відновленням фізичних і духовних сил після важкої праці, зняттям емоційної напруги та ін.; форма розваги та задоволення, засіб вільного проведення часу; відпочинок, відновлення сил людини, які були витрачені у процесі праці; будь-які види діяльності на дозвіллі, в яких люди беруть участь добровільно, отримуючи задоволення [5].

Отже, фізична рекреація – діяльність людини, яка охоплює різноманітні види і форми рухової активності й спрямована на активний відпочинок; відновлення сил, витрачених в процесі професійної праці або навчання у спеціально виділений для цього час; збереження і зміцнення здоров'я; розваги і отримання задоволення від процесу занять [5].

Визначимо основні завдання фізичної рекреації:

- формування і розвиток особистості.
- виховання особистості;
- відновлення фізичних сил;
- організація корисного дозвілля.

Отже, прагнення до якісного результату підготовки майбутнього лікаря повинно стати головною умовою активізації професійно-особистісного самовдосконалення викладача фізичного виховання, що також виступає як спосіб самореалізації та ствердження особистості педагога.

Професійне зростання педагога слід розглядати як динамічний, неперервний процес розгортання особистісного потенціалу, потенційних можливостей, заснований на внутрішній потребі в освіті, як процес удосконалення особистості викладача: загальнокультурних і фахових знань, системи інтелектуальних і практичних умінь і навичок, досвіду творчої діяльності; розвинених особистісних і професійно значущих якостей. Важливим є те, що розвиток потреби в постійному самовдосконаленні вимагає чіткого усвідомлення мети своєї діяльності та значущості професії [3].

Одним із засобів професійного самоствердження особистості є усвідомлений саморозвиток, що виступає незамінним суб'єктивним фактором її становлення та розвитку, соціалізації та індивідуалізації.

У сучасних наукових педагогічних дослідженнях виявлено, що саморозвиток – це прагнення людини до виявлення, усвідомлення та вдосконалення своїх особистісних якостей. З точки зору професії педагога, цей складний процес розглядається як становлення й інтеграція в педагогічній діяльності особистісних, професійних якостей та

здібностей, методологічних, методичних, дослідницьких знань і умінь, активне якісне перетворення педагогом його внутрішнього світу, що призводить до самоактуалізації та реалізації його творчого потенціалу [7].

Самовиховання особистості розуміється як специфічний вид внутрішньої діяльності, спрямованої на вироблення вмінь, навичок, здібностей, якостей для її самоствердження і самореалізації в суспільстві.

Самовиховання виступає універсальним засобом розв'язання протиріч між бажаним і наявним, належним і сущим, ідеальним і реальним у розвитку особистості, між необхідністю діяльності для задоволення потреб людини і здібністю та здатністю її здійснювати, між громадською думкою і самооцінкою, між ціннісними уявленнями суспільства, спільноти і соціальними настановами індивіда.

У професійному самовихованні важливим є усвідомлення особистістю та визначення необхідних змін. У загальному вигляді процес професійного самовиховання складається з:

- самопізнання й прийняття рішення про необхідність корекційної роботи над собою;
- постановки мети та розробки програми, що включає в себе самоорганізацію, пошук необхідних методів та засобів;

- практичної реалізації програми, що включає саморегуляцію та самокорекцію професійної діяльності [3].

Самоосвіта викладача вищої школи є основною формою підвищення педагогічної компетентності, що включає удосконалення знань та узагальнення педагогічного досвіду шляхом спеціально організованої цілеспрямованої самоосвітньої роботи.

Самоосвітня діяльність педагога складається з:

- науково-дослідницької роботи;
- вивченні наукової, методичної та навчальної літератури;
- участь у методичних семінарах;
- вивчення довіду своїх колег (взаємовідвідування навчальних занять);
- опрацювання теоретичного матеріалу та практична апробація результатів дослідження (участь у конференціях, публікація тез доповідей і статей).

Самоосвіта педагога включає в себе не тільки відновлення набутих раніше знань і умінь, але й ознайомлення з сучасними педагогічними та психологічними дослідженнями, оволодіння інноваційними педагогічними технологіями, пошук нових ефективних напрямків у методиці та організації навчально-виховного процесу, вивчення педагогічних проблем на науковому рівні, що викликають певні труднощі у практичній діяльності.

Важливо зазначити, що процес самоосвіти – не самоціль педагогів, а сходинок для досягнення вищого покликання викладача – навчати та виховувати. Самоосвіта є оптимальною умовою формування професійної компетентності викладача [8].

Особливим завданням на шляху до самовдосконалення педагога є розвиток його творчого потенціалу. Цей процес може відбуватись за такими позиціями:

- 1) творчість – одна з найважливіших характеристик педагогічної діяльності;
- 2) сучасний педагог – творча особистість, вагомими є його творчий потенціал, творча активність, творча самореалізація в професії;
- 3) педагог – людина високої культури, її носій і творець культурних цінностей, тому значущими є творчі характеристики зовнішньої і внутрішньої культури особистості, педагогічної культури;
- 4) співвідношення понять «професіоналізм» та «професійна компетентність» педагога має будуватися на педагогічному досвіді, педагогічній майстерності, педагогічній творчості;
- 5) роль творчості і педагогічного досвіду в становленні й розвитку особистості педагога;
- 6) творча лабораторія педагога [3].

Звідси слідує, що розвиток творчого потенціалу може виступати як умова професійного зростання та успішної кар'єри викладача вищої школи.

Значну увагу слід приділити педагогічній культурі викладача, адже саме педагог має пропагувати культурні цінності, виступати гідним взірцем. Педагогічна культура розглядаємо як системне утворення. Її головними структурними компонентами є: педагогічні цінності, творчі способи педагогічної діяльності, досвід створення викладачем зразків педагогічної практики з позицій гуманізму. Показниками високого рівня сформованості педагогічної культури вчені вважають:

- гуманістичну спрямованість особистості педагога;
- психолого-педагогічну компетентність і розвинуте педагогічне мислення;
- освіченість у галузі предмета, який він викладає, і володіння сучасними педагогічними технологіями
- досвід творчої діяльності, уміння обґрунтувати власну педагогічну діяльність як систему (дидактичну, виховну, методичну);
- культуру професійної поведінки (педагогічного спілкування, мови, зовнішнього вигляду) [1].

Таким чином, результатом процесу професійно-особистісного самовдосконалення викладача може стати впевненість у подоланні труднощів оволодіння сучасними педагогічними технологіями, знання принципів та правил

саморозвитку, самовиховання, самоосвіти, професійного-особистісного зростання, уміння виділяти та вдосконалювати професійно значущі якості; сформована система знань, умінь та навичок, захопленість педагогічною діяльністю, уникання конфліктів, творче вирішення педагогічних ситуацій, прагнення до вдосконалення особистісних якостей та рис, адекватна оцінка та прогнозування педагогічної діяльності; прагнення до постійного самовдосконалення; адекватне оцінювання власних педагогічних результатів.

Важливими організаційними умовами активізації професійно-особистісного самовдосконалення викладача фізичного виховання у медичному виші є:

- зорієнтованість навчального закладу на розвиток особистості викладача для досягнення головної мети – підготовку високоосвіченого лікаря-практика (рейтинг, мотиваційні заходи);
- забезпечення безперервності підготовки викладачів (методичні семінари, курси підвищення кваліфікації (психолого-педагогічне та медичне спрямування), лекції з педагогічної майстерності, психологічна підтримка);
- інформатизація, технічна та технологічна забезпеченість (відповідна література, аудіо- та відеоматеріали, наочність);
- відповідність змісту викладацької діяльності сучасним та прогнозованим тенденціям розвитку науки (інноваційні технології фізичного виховання, здоров'язбереження, фізичної рекреації);
- раціональність застосування методів і засобів професійно-особистісного зростання викладача на різних етапах (контроль процесу самовдосконалення).

У процесі реалізації професійно-особистісного самовдосконалення викладача необхідно враховувати такі вимоги:

- необхідним має бути визначення та співвідношення мети і кінцевого результату;
- сукупність і послідовність методів і засобів повинна спиратися на внутрішню логіку функціонування й розвитку процесу професійно-особистісного зростання;
- обов'язковим є чітке визначення всіх дій, а також характеристика послідовності їх виконання.

Висновки... Визначивши основні умови активізації професійно-особистісного самовдосконалення викладача фізичного виховання у медичному виші, можна зробити висновок, що їх реалізація сприятиме вдосконаленню теоретичної обізнаності та практичних навичок володіння сучасними педагогічними технологіями, забезпеченню високого рівня загальної та педагогічної культури, професійної мотивації, освіченості, вдосконаленню особистісних якостей, необхідних для професійної діяльності та досягненню мети – підготовці висококваліфікованих лікарів, здатних не тільки ефективно лікувати пацієнтів, але й втілювати на власному прикладі принципи здорового способу життя та ціннісного ставлення до здоров'я.

Використана література:

1. Поляков А.О. Педагогічні умови мотивації професійного зростання студентів педагогічних університетів у процесі неперервної освіти: автореф. дис. на здобуття наук.ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / Поляков А.О. – Харків, 2008. – 23 с.
2. Здоров'я як цінність людини та складова культури [Електронний ресурс] / Ю. С. Хоменко // Філософія. Грані. – 2011. – № 4 (78). – С. 60-62. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Grani/2011_4/15.pdf
3. Сущенко Л.О. Стимулювання професійного самовдосконалення вчителів початкових класів у системі післядипломної освіти: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец.13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / Сущенко Л.О. – Київ, 2009. – 22 с.
4. Донченко В.І. До питання навчання студентів вищого медичного університету здоров'язбережувальним технологіям / В.І. Донченко // Вісник Черкаського університету: Зб. наук. праць. – Черкаси, 2015. – №28 (361) – Серія «Педагогічні науки». – С.55-60.
5. Павлова Ю.О. Оздоровчо-рекреаційні технології та якість життя людини : монографія / Ю.О. Павлова. – Львів : ЛДУФК, 2016. – 356 с.
6. Сорокіна С.І., Тесленко О.І., Сорокіна Є.О. Роль викладача у формуванні здорового способу життя студентів-медиків /С.І. Сорокіна, О.І. Тесленко, Є.О. Сорокіна: матеріали Всеукр. навч.-метод. конф. [«Формування здорового способу життя студентів-медиків засобами освіти»]. – Полтава : ВДНЗУ «УМСА», 2011. – С. 81-82.
7. Мирончук Н.М. Професійно-особистісний саморозвиток майбутнього педагога: сутнісні характеристики та шляхи формування /Н.М. Мирончук // Нові технології навчання: наук.- метод. зб. – Київ : «Рута», 2013. – Вип. 76. – С. 209-214.
8. Мельник Н. Роль самоосвіти у підвищенні професійної майстерності педагога [Електронний ресурс] / Наталія Мельник – Режим доступу до ресурсу: http://metodvpu.blogspot.com/2013/12/blog-post_11.html.

Скринник Е.А.

УСЛОВИЯ АКТИВИЗАЦИИ ПРОФЕССИОНАЛЬНО-ЛИЧНОСТНОГО САМОСОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ ПРЕПОДАВАТЕЛЕЙ ФИЗИЧЕСКОГО ВОСПИТАНИЯ В ВЫСШЕЙ МЕДИЦИНСКОЙ ШКОЛЕ

В статье рассматривается проблема профессионально-личностного самосовершенствования преподавателей физического воспитания в высшей медицинской школе. Определены понятия саморазвития, самовоспитания и самообразования педагога. Рассмотрено значение современных педагогических технологий физического воспитания, здоровьесбережения и физической рекреации в профессиональной деятельности будущего врача. Обосновано значение развития творческого потенциала и повышения уровня педагогической культуры в процессе самосовершенствования

преподавателя высшей школы. Определены условия активизации профессионально-личностного роста преподавателей физического воспитания.

Ключевые слова: профессионально-личностное самосовершенствование, преподаватель, физическое воспитание, здоровьесбережение, физическая рекреация, будущие врачи.

Skrinnik Y.A.

CONDITIONS FOR THE ACTIVATION OF PROFESSIONAL-PERSONAL SELF-IMPROVEMENT OF TEACHERS OF PHYSICAL EDUCATION IN THE HIGHER MEDICAL SCHOOL

The article deals with the problem of professional-personal self-improvement of teachers of physical education in a higher medical school. The concepts of self-development, self-education and self-education of the teacher are defined. The importance of modern pedagogical technologies of physical education, healthcare and physical recreation in the professional activity of the future doctors is considered. The importance of the development of creative potential and raising the level of pedagogical culture in the process of self-improvement of the teacher of higher education is substantiated. Conditions of activation of professional and personal growth of teachers of physical education are determined. Significant changes in the pedagogical theory and educational practice of the educational process require constant professional and personal self-improvement of the teacher, in particular the teacher of physical education at the higher medical school. Improving the content and methods of the educational process, updating the components of the training of future physicians, need to master teachers with modern technologies of physical education, healthcare and physical recreation. Realization of the conditions for activating professional and personal self-improvement of the teacher of physical education at the higher medical school will promote improvement of theoretical knowledge and practical skills of mastering modern pedagogical technologies, ensuring a high level of general and pedagogical culture, improvement of personal qualities necessary for professional activity and achievement of the goal - training highly qualified doctors who can not only treat patients effectively, but also and embody the principles of a healthy lifestyle and a valuable attitude to health on their own example. Therefore, the desire for a qualitative result of the preparation of the future doctor should be the main condition for activating the professional and personal self-improvement of the teacher of physical education, which also serves as a way of self-realization and assertion of the personality of the teacher.

Key words: professional and personal self-improvement, teacher, physical education, healthcare, physical recreation, future doctors.

Подано до редакції 15.03.2018.

УДК: 371.134. 502

© 2017

Соловей Л.В.

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ФУНКЦІОНАЛЬНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ КЛЮЧОВИХ КОМПЕТЕНТОСТЕЙ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПРИРОДНИЧИХ ДИСЦИПЛІН

У статті розглядається проблема формування ключових компетентностей у майбутніх учителів природничих спеціальностей, аналіз ключових компетентностей особистості відповідно до Концепції Нової української школи: вміння спілкуватися державною та іноземною мовою, математична та інформаційно-цифрова компетентність, компетентність в природничих дисциплінах і технологіях, уміння навчатися протягом життя, підприємливість, соціальні і громадянські компетентності, загальнокультурна грамотність, екологічна грамотність і здорове життя. Проаналізовано та обґрунтовано основні компоненти структурно-функціональної моделі формування ключових компетентностей майбутніх учителів природничих спеціальностей. Взаємопов'язані компоненти: мотиваційно-цільовий, змістовно операційний та результативно-оціночний передбачають концептуальне обґрунтування мети та завдань моделі, методичний апарат реалізації навчально-виховного процесу, та діагностику основних критеріїв сформованості ключових компетентностей педагогів.

Ключові слова: компетентність, ключові компетентності, вчитель природничих дисциплін, діагностика ключових компетентностей, критерії сформованості компетентностей.

Постановка проблеми у загальному вигляді... Сучасні реформування системи освіти в Україні, вимоги, які ставить сьогодення до процесу професійної підготовки вчителів вимагають пошуку новітніх, альтернативних підходів, методів та засобів до формування ключових компетентностей у студентів. На основі аналізу літератури та науково-методичних джерел, визначаємо доцільним розробку та впровадження спецкурсу для студентів природничих спеціальностей «Ключові компетентності майбутніх учителів природничих дисциплін».

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми... Основні характеристики ключових компетентностей та методологічні аспекти їх формування розглядалася у працях А. Беляєва, В. Полякова, Л. Сподіна, С. Шапоринського, Н. Бібік, І. Зимньої, А. Маркової, А. Деркача та ін.

Формулювання цілей статті... Метою статті є розкриття організаційно-функціональних характеристик процесу формування ключових компетентностей у студентів природничих спеціальностей.

Виклад основного матеріалу дослідження... У контексті приєднання України до Болонського процесу вища школа потребує переходу на нову концепцію підготовки майбутніх учителів природничих дисциплін. У Концепції Нової української школи подано визначення понять "компетентність", "ключові компетентності":

▪ компетентність – динамічна комбінація знань, способів мислення, поглядів, цінностей, навичок, умінь, інших особистих якостей, що визначає здатність особи успішно провадити професійну та подальшу навчальну діяльність;